

Geopolitika nastajajočega sveta: Izzivi in priložnosti za Slovenijo.

Dr. Klemen Grošelj

Povojna ureditev

- Koncert velikih sil – kongresna ureditev;
- Prva svetovna vojna;
- Versajski mir:
 - Društvo narodov kolektivna varnost;
 - Samoodločba narodov (W. Wilson).
- Jalta 4. – 11. 2. 1945;
- Vzpostavitev OZN – 5 velikih sil v VS OZN;
- Bipolarnost – hladna vojna.

Leto 1979

- Trije transformacijski procesi, ki so zaznamovali sodobni svet:
 - Islamska revolucija v Iranu – vzpon islamizma - radikalizacija muslimanskih množic.
 - Deng Xiaoping – velika preobrazba Kitajske, premik težišča ekonomske moči v Azijo.
 - Vzpon Thatcherizma in Reganizma /konzervativnega neoliberalizma - mešanica prostega trga, javnofinančne discipline, nižanja davkov, zadolževanja, privatizacije in populizma.
- Globalni demografski trendi – rast prebivalstva v Aziji in Afriki, staranje prebivalstva in pad rodnosti na Zahodu.

Konec hladne vojne – unipolarni svet

- Razpad Sovjetske zveze in Varšavskega pakta.
- Konec zgodovine F. Fukuyama ali Spopad civilizacij S. Huntington?
 - Tretji val demokratizacije (1974 Revolucija nageljnov - 11. 9. 2001)
- Globalna prevlada liberalnodemokratske politične ideje in liberalizacija globalne trgovine – globalizacija.
- Doba zahodnega intervencionizma – demokratizacija sveta.
 - Jugoslovanske vojne in vojaške intervencije na Z. Balkanu,
 - Posredovanje v Somaliji
- Varnostno unipolarni svet na čelu z ZDA/multilateralizem OZN.
- Evropa – proces povezovanja oziroma širitve EU in Nata.

Zakaj zdaj?

- Vojna proti terorizmu – Afganistan 2001 in Irak 2003 (meje vojaške moči).
- Krize centra sveta
 - Finančno gospodarska kriza 2009 – 2012 (ekonomska ranljivost).
 - Tretji val avtoritarizma po letu 2010 (demokratsko jedro pod udarom).
 - Migracijska kriza (zaostritev demografskega vprašanja).
- Podnebne spremembe (dilema soočanje ali prilagoditev).
- COVID 2020 (globalne soodvisnosti).
- Agresija Rusije na Ukrajino – (zlom sistema kolektivne varnosti)

Nastajajoča Neo-versajska svetovna ureditev

- Varnost sveta ni več varnost Zahoda.
- Neo-versajska ureditev in globalne interesne sfere (koncert globalnih sil ZDA, LRK, RF, Indija?, EU? ali dualizem G2 ali PaxSinica).
- Iskanje novega globalnega (ne)ravnovesja.
- Menjalna narava globalizacije, varnostne ureditve in trgovinskih odnosov ter zaton liberalnega multilateralizma.
- Preoblikovanje globalnih logističnih, trgovinskih in dobavnih verig.
- Propad tradicionalnih zavezništev in pojav nenačelnih ter nenaravnih ad hoc zavezništev.
- Boj za vire – surovine, hrana, voda in prostor.
- Umetna inteligenca – prelom ali evolucija?

Posledice za Slovenijo

- V Neo-versajski ureditvi, bi bila Slovenija med ranljivejšimi državami.
- Položaj Slovenije v EU - periferija ali jedro?
 - A kakšna sploh bo EU – federacija, konfederacija, koncentrični krogi, menjalna unija, mešanica vsega naštetega?
- Vodilo zunanje in varnostne politike – interes-moč/morala/etika/mednarodno pravo?
- Oblikovanje strateških partnerstev izven EU in Zahoda.
- Iskanje novih priložnosti – S. Azija, Afrika, Azija,...

Dileme razvoja evropske/slovenske obrambno-tehnološko-inovacijske baze

- Dilema nacionalna in/ali evropska pot;
- EDIF (European Defence Programme and Framework):
 - Krepitev industrijskih zmogljivosti (EDTIB);
 - Evropski obrambni projekti skupnega pomena (EDPCI);
 - Podpora Ukrajini;
 - Pospeševanje preobrazbe obrambnih dobavnih verig (FAST);
 - Varnost dobavnih verig (SoS);
 - Kriterij strateške avtonomije - do 35% ne-EU komponent;
 - Proračun 1,5 milijarde EUR – a možnost vključitve SAFE s potencialom preko 800 milijard EUR (aktualno 150 milijard EUR kreditov).

Hvala za pozornost!
Vprašanja?

